

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Deus ratione æternitatis verè coexistit temporis. cap. 13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

atio supponit totam rationem formalem aeternitatis consistere in hac perfectione, quod est falsum: hæc enim, quamvis sit ultima, supponit alias: & quemadmodum si quis ita argueret, si aliquid esset rationale, & non esset animal, non esset homo, non proinde concluderet rationale minimè pertinere ad ultimum completum humanitatis: quoniam ratio formalis composita dissolvitur ex negatione cuiusvis partis intrinsecæ, siue sit ultima, siue non: at vero duratio illa creata, quæ nullam haberet annexam successionem alterius durationis, quantumvis per impossibile esset perfecta negatione durationis successivæ accidentalis, adhuc non haberet rationem aeternitatis: quia adhuc esset terminabilis, saltem per potentiam Dei: & ita non esset expers suapte natura successionis extrinsecæ abesse ad non esse. Quin verò addo tali durationi non convenire rationem perfectionis, quæ à doctoribus intelligitur ultima hac parte diffinitionis: ea enim non consistit primo in negatione successionis alterius, sed in eo, quod sit positiua duratio vitæ perfectæ, seu duratio perfecta vitæ: & quoniam perfectio duratiōis sumitur ex perfectione esse durantis, ceteris paribus, quo vitæ est perfectior, eo etiam perfectior duratio: propterea enim duratio primi Angeli constituitur primum ædum, ac mensura cæterorum, quoniam est perfectior, & simplicior aliis, sicut ipsamet vitæ Angeli: illa autem duratio creaturæ, quæ fingitur incapax durationis successivæ quoad accidentia, vel est etiam duratio omnis omnino perfectionis simpliciter, & hoc modo iam haberet hanc conditionem: & proinde esset aeternitas: vel solum est duratio substantiæ creatæ, ac dependentis, ut supponitur in argumento: & hoc modo non habet conditionem perfectionis, quæ intrinsecè pertinet ad rationem aeternitatis, & intelligitur à doctoribus extrema illa diffinitionis parte, qua dicitur *possessio perfecta*. Ex quo patet etiā admissa illa altera suppositione impossibili, nempe quod substantia divina haberet durationem interminabilem, independentem, ac indivisibilem, & nihilominus patit posset successionem, ac varietatem penes actus vitales intellectus, ac voluntatis, talem durationem non habituram fuisse rationem aeternitatis: quandoquidem iam tunc non esset duratio eiusdem vitæ, ac perfectionis infinitæ simpliciter in omni genere, qualis modo, sed alterius omnino diversæ, ac limitatæ. Itaque non minus pertinet ad rationem aeternitatis illimitatio in-

tenfiva quoad ea, quæ simul durant intrinsecè aeternitate ipsa, quam extensiva quoad aptitudinem necessariā coexistendi omni tempore possibili. Et hoc supponit D. August. 12. de Civit. c. 15. cum admittens conditionally quod immortalitas Angelorum nullo modo transiret in tempore, subdidit, tamen eorum motus, quibus tempora peraguntur, ex futuro in præteritum transeunt: & ideo creatori, in cuius motu dicendum non est vel fuisse, quod iam non sit, vel futurum esse, quod non dum sit, coeterni esse non possunt. Hæc August. qui profecto verbis adductis non assignaret rationem adæquatam, cur Angeli non sint coeterni Deo, si successio in motibus vitalibus non dissolveret rationem formalem aeternitatis: & tamen non solum loco citato, sed sæpè alias utitur eadem ratione.

Ex omnibus, quæ dicta sunt de aeternitate, & ipsius diffinitione, colligitur adæquata ratio formalis aeternitatis: quæ convenit cum durationibus creatis, in eo quod sit duratio, & mensura existentiae: differt autem à tempore, quia ipsa est permanens, & indivisibilis, tempus fluidum ac divisibile: ab ævo autem quod ipsa sit omnino interminabilis, & independens, illud autem terminabile, & transmutabile, saltem ex arbitrio causæ primæ. Denique ab omni duratione creata, quod nulla omnino est duratio entis simpliciter, & absolute perfecti, & idcirco patitur cōfortium mutationis, & durationis successivæ, saltem extrinsecæ: aeternitas autem est duratio adæquata vitæ simpliciter perfectæ: & ob eam causam neque mutationem, neque alterius durationis successionem in suam societatem admittit. Unde sequitur veram aeternitatem soli Deo competere, quod Patres sæpè affirmant, Basil. lib. 2. contra Eunomium ad med. Ambros. tract. in Symbolum Apostolorum cap. 1. August. lib. de natura boni adversus Manich. cap. 39. Cyrillus Alexan. lib. 21. Thesauri c. 13. Anselm. in Monolog. cap. 24. & alij, & ex Theologis id ex professo probant Alensis 1. p. q. 12. m. 2. S. Thom. 1. p. q. 10. ar. 3. & in 1. dist. 8. q. 2. art. 2. Aegid. eadem d. 2. p. q. 2. art. 2. & plerique alij.

Deus ratione aeternitatis verè coexistit temporis.

CAPUT XIV.

Aeternitas ratione suæ infinitatis constituitur omnem durationem creatam, & omnium temporum successiones iuxta dictum Anselmi in Prolog. cap. 21. Anselm.

Tua

Tua aeternitas continet ipsa secula temporū, quod D. Thom. lib. I. contra Gent. c. 66. explicat exēplo centri: quod, indiuisibile cum sit, respondet tamen omnibus ac singulis punctis peripheriæ: & ideo indiuisibilitas aeternitatis non impedit, quo minus super excedat omnē durationē creatam. Dubiū tamen est vtrum, & quomodo durationi creatæ Deus coexistat ratione suæ aeternitatis: triplex autē hac de re sentētia est. Prima, negat simpliciter Deum coexistere temporī, aut rebus, quæ tempore mensurantur. Secunda ait, omnia quæcūq; sunt in aliqua differentia temporis simul, ac semper coexistere Deo in aeternitate. Tertia, deniq; admittit quidem tempus, & ea, quæ in eo sunt, coexistere præsentialiter Deo, non tamen simul, ac semper, sed successiue iuxta ordinem, quo habent existentiam realem in se ipsis.

II.

Aureol.

Vt à prima incipiam Aureol. in I. d. 9. q. 2. ar. 2. post secundam propositionem, & d. 36. q. vn. ar. 1. propositione 1. & 2. ait absolute loquēdo dicendū non esse Deū coexistere alicui rei creatæ: quoniam simpliciter abstrahit ab omni tempore, & præsentia ad illud, aut ad quamuis rem creatā in illo existentem: per quam abstractionem concipitur vt superior entitas, & eminentior tēpore, & quamuis re temporalī: eaq; de causa neque intellectus potest cōparare totum discursum temporis, etiam infiniti, per coexistentiam, aut simultaneam coexistentiam cum entitate aeterna: hæc enim nullo modo est applicabilis, aut comparabilis ad tēpus, quod omnino à se præscindit. Hæc sententia videtur etiam de mente Commentatoris libri de Causis, propositione 29. vbi substantia, inquit, simplex est stans per essentiam suam, quia non est nisi in non tempore: & quia est altior, & superior omni tempore: quæ vērō non essent, si Deus haberet præsentialitatem ad tempus, aut intelligeretur durare simul cum illo per præsentialitatem: hæc enim dicit simultaneam, siue vnitatem in aliquo vno: ex quo sequitur Deum nō esse aliquid altius tempore stans per essentiam suam: idem deducitur ex Anselmo in Profolog. cap. 19. vbi cum Deo loquens: Non ergo, inquit, fuisti heri, aut eris cras: sed heri, & hodie, & cras es: imò nec hodie, nec cras es, sed simpliciter es extra omne tempus: nam nihil aliud est heri, & hodie, & cras, quam in tempore. Tu autem, licet nihil sit sine te, nō est tamen in loco, aut tempore. Ostenditur deinde ratione priore, quoniam præsens non coexistit præterito, & futuro: nam in præsentī præteritum iam non est, futurum vero nondum est: æter-

Comment.

Anselm.

nitatis sola est præsens, tempus, & quæ in eo sunt, non habet præsens, sed præteritum, & futurum: sicut ergo instantia temporis nō possunt coexistere partibus tēporis præteritis, ac futuris, ita præsens aeternitatis nequit coexistere temporī, aut vlli rei creatæ existenti in tempore. Secundò, non est admittenda relatio realis Dei ad creaturam: simultas autē durationis, siue coexistentia cum tēpore importat relationem realem; quare non conuenit Deo, si quis vero respondeat relationē præsentialitatis habere se ex parte creaturæ: ideoque Deum dici præsentem non à relatione, quæ sit in ipso, sed in creatura, quod non est incōueniens, obicit Aureol. quoniam relatio præsentiae est relatio æquiparantiæ: & consequenter debet dari ex vtraq; parte. Tertiò, entitas Dei non est minus abstracta, quā humanitas, si poneretur subsistere in tanta abstractione, in quanta est dum concipitur humanitas simpliciter: si verò ita poneretur, re ipsa abstraheretur à loco, & tempore, & coexistentia cum eis, vt dicebat Plat. Id. eas nunquam, & nusquam esse: ergo Deus secundum propriam substantiā, & durationē abstrahit à loco, & tēpore, & coexistentia cum eis. Quartò id, quod coexistit simul cum alio, debet esse simul cum eo in aliqua mensura vna, v. g. in eodem loco, vel tēpore; non est autē aliqua vna duratio, quæ claudat, & mensuret simul nunc temporis, & esse Dei: ergo esse diuinū non coexistit vlli instanti temporis. Quintò, nihil potest coexistere alteri, quod non existit propriè in aliqua mēsurā durationis: sed est ipsa mensuratio, & ratio, cur aliqua sint simul: ita verò se habet instans temporis, vt per se patet: ergo nihil potest illi coexistere: & cōsequenter neq; Deus: Si quis dicat, licet non coexistat ipsi nunc temporis, coexistere tamen rebus in ipso existentibus, obicit, quia nihil coexistit, nisi sit in eodem nunc durationis. Deus non est in instanti temporis; ergo neque coexistit rebus in ipso existentibus.

Plat.

III.

Exod. 15.

Contra hanc sententiam sunt testimonia sacrarum literarum, nam Exod. 15. ait Moyses in Cantic. Dominus regnabit in æternum, & vltra, quo loco terminus ille, æternum, non accipitur pro vera aeternitate, sed pro participata, quæ est duratio creata, vt post Anselmum in Profol. cap. 20. explicat Henric. in sum. art. 31. q. 1. ad vltimum: si ergo Dominus dicitur regnaturus in æternum, hoc est in omnem durationē creatā, habet aliq̃ habitudinē coexistentiæ ad illā: si. n. secundū illā nullo modo cōparabilis est cum duratione creata, ineptè dicitur regna-

Anselm.
Henricus.

regna-

Psal. 73.

Anselm.

Richard. 2. d.

Augustin.

IV.

regnaturus in aeternum, & ultra: inepte quod dicitur Psal. 73. *Deus noster ante secula: nam ante, & ultra non dicitur, nisi de ijs, quæ quoad existentiam comparari possunt secundum simultatem, vel prius, aut posterius. Idem docent S. Patres Anselm. in Monolog. c. 19. nam, vel, inquit, summa essentia est nunquam, & nusquam, siue in nullo tempore, & in nullo loco: vel aliquando, & alicubi, vel semper, & ubique: priora duo rejicit ut absurda, & ideo concludit dandum esse tertium, & proinde vult Deum esse in omni tempore, & ca. 22. ait per esse in loco, aut tempore duo significari: nempe presentiam rerum ad tempus, & locum, & quod ab ijs contineatur: in Deo verò datur primum sine secundo. Et ideo, si usus loquendi admitteret, conuenientius, inquit, diceretur Deum esse cum loco, vel cum tempore, quam in tempore, & loco: asserit deinde, si proprie loquendum sit, non posse de Deo dici differentias temporis, vel loci: addit tamen quodammodo dici posse, quoniam sic est præsens omnibus circumscriptis, ac mutabilibus, ac si ijs de circumscriptis locis, & mutetur temporibus.*

Richard. de S. Victor. lib. 2. de Trinitate, cap. 23. *Sicut in omni loco, inquit, est presentia- liter, in nullo localiter, sic in omni tempore est æternaliter, in nullo temporaliter: sicut enim per secula non distenditur, qui summe simplex, & incompressus est, sic nec per tempora variatur, qui æternus, & incommutabilis est: & August. tractat. 99. in Ioannem: Quamuis natura illa immutabilis non recipiat finem, & erit, sed tantum est, ipse enim veraciter est, quia mutari non potest, tamen propter mutabilitatem temporum, in quibus nostra versatur mortalitas, & nostra mutabilitas, non mendaciter dicimus, & fuit, & erit, & est: fuit in præteritis seculis, & in presentibus, erit in futuris.*

Præterea Aureolus hæc, & similia, quæ contra sententiā ipsius afferri possent, ait æternitatem dicere quandam impossibilitatem non essendi per abstractionem omnimodam à quacunque formali duratione, connotare tamen aliquo modo tempus, non ita ut includat ullam presentia- litatem ad illud, sed quia est entitas quædam superior immutabiliter existens: & ex hoc habet, ut nullum tempus omnino illi desit: nam, si deest, iam concipitur ut mutabilis: igitur secundum suam immutabilitatem, & abstractionem comparatur ad infinitam durationem tãquam ad aliquid inferius sibi, & veluti sub se positum, non verò tanquam ad aliquid simultaneum, & coexistens: quia enim est ipsa necessitas essendi abstracta ab omni duratione creata, apprehenditur ut quid eminentius, ac præ-

tidens illi, à quo subtrahitur. Et hoc modo nullum instans, aut partem temporis potest intellectus noster designare, quin apprehendat entitatem diuinam ab illo entitariuè abstractam, & per modum excellentiæ præsentem; & ita diuina entitas existens connotat tempus per modum inferioris instantis; quod videtur importare modum quandam presentia- litatis: non est autem presentia- litas simultatis, aut coexistentiæ, sed subsistentiæ ad modum, quo res, à qua fit abstractio, dicitur subsistere abstractio: econuerso autem Deus dicitur præsidere, & præsidendo præsens non per modum simultatis, sed per oppositum, nempe per abstractionem, ut iam supra explicatum est: & ex hoc eodem principio tuetur dicta Patrum asserentiū non aliter se habere ad Deum præterita, quam futura, quia Deus vni- formiter se habet ad omnia abstractendo ab eis, & à coexistentia simultanea cū eisdem.

Hæc tamen minimè satisfaciunt dictis Patrum, & modo loquendi sacrarum literarum. Nam falsò, dicitur vnum esse, quando aliud fit, aut est, nisi habeant simultaneam durationem: in libro autem Prouerb. cap. 8. quo loco iuxta com- munem Patrum interpretationem sermo est de sapientia genita, hoc est de verbo diuino dicitur, quando præparabat celos ad- eram, quando cæta lege, & gyro vallabat aby- sos, quando æthera firmabat sursum, & libra- bat fontes aquarum, quando appendit fun- damenta terra, cum eo eram, &c. Res, quarum hic mentio fit, sunt creatæ, & actiones, per quas fiebant, non sunt æternæ, sed in tempore, creatio enim, & dispositio vni- uersi, quæ ibi describitur, fuit in principio temporis, ut habetur cap. 1. Genesios, & Genes. 1. tamen sapientia diuina de se asserit, ade- ram, quando appendebat fundamenta terræ; ergo cum per verbum illud, *aderam*, signifi- cetur existentia verbi diuini, si aderat quādo Deus primū condebat orbē, necessario sequitur habuisse simultaneam coexisten- tiā cum ipsa prima rerū molitione, & rebus ipsis creatis. Testimonia verò Patrum mani- feste continent communem sententiam, quam deinceps confirmabo.

Ut certa ab incertis separentur, obser- uandum est esse in tempore, vel in aliqua duratione, si propriè accipiatur, solum dici de ijs, quæ continentur, & mensu- rantur ea duratione: in quo sensu dixit Philosoph. 1. 4. Phys. tex. 116. ea esse in tē- pore, quæ mēsurantur tempore, & cū ipso mutantur, & senescunt: & hoc modo, ut post Anselm. in Monolog. cap. 22. notat

Alenf.

Arist.

Aristot.

Alfiodoren.

Alen.

V. d. l. r. c.

A. g. d.

Henricus.

Durand.

C. m.

Richardus.

Carthus.

Hispal.

Caietan.

Aristot.

Alen. i. p. q. 12. m. 6. AEgid. in i. d. 8. 2. p. q. 2. ar. 4. & alij, certum omnino est Deum non esse in tempore: clauderetur enim, ac contineretur intra terminos tēporis, quod repugnat aeternitati, quę, vt superius dictū est, est extra terminos: etsi substantiæ omnes separatæ de mente Philosophi lib. i. de Cælo, tex. 100. non sunt in tempore, multo minus erit prima substantia, quę est à se, & prima rerum causa. Vtrum verò sola ea, quę sunt per se in tēpore, illi coexistant, an verò etiam alia, quę tempore minime continentur, dubium est, cuius partem negantem amplectitur Aureol. ceteri verò affirmantem, ita Alfiodoren. lib. i. ca. 15. alias 16. quæst. vltim. Alen. i. p. q. 12. m. 6. & m. 9. artic. 4. in fine, & m. 10. Vdalicus apud Carthuf. in i. dist. 8. q. 3. AEgid. cit. Henric. quodl. 5. q. 13. à lit. P. Durand. in i. d. 38. q. 3. num. 17. Scotus quodlib. q. 6. art. 1. §. *Contra istud*, & in i. d. 9. q. vnica ad finē, & d. 40. q. vn. ad 1. Richard. quodl. 3. art. 1. q. 1. Carthus. q. cit. ad 6. Hispalens. in i. d. 9. q. vn. ar. 3. not. 5. & art. 4. ad 3. cōtra 6. conclusionem. Caietan. i. p. qu. 10. art. 2. §. *Ad hoc breuiter*, & ceteri referendi cap. seq. Fundamentum est; quoniam, vt duo coexistere dicantur, non requiritur vtrumque contineri sub alio, aut ab alio mensurari: ergo quāuis Deus non contineatur sub tempore, nec eius aeternitas differentijs temporis mensuretur, si tamen cetera adsint, dici vere poterit coexistere tempori. Antecedens patet: nam cælum supremum dicitur coexistere localiter, siue esse simul secundum locum cum orbe sibi contiguo, vt enim ait Philosoph. lib. 5. Phys. tex. 22. illa sunt contigua, quorum extrema sunt simul: atque adeo cælum supremum secundum superficiem concavam est simul cum cælo sibi immediato secundum superficiē cōuexam: & tamen cælum supremum non continetur ab inferiori: item tempus ipsum est successiue simul cū rebus, quę fiunt in tempore: atque adeo coexistit illis: nec tamen sub ijs continetur. Consequentia verò probatur; quoniam, sicut tempus est mensura excedens singulos motus, qui in ipso fiunt, ita Deus ratione suę aeternitatis, vt probatum est supra, est mensura superexcellens omnis durationis creatę: ergo verè habet cum illa simultaneam existentia. Secundo, quęcumque habent negationem distantie ab aliquo loco, vel tempore, habet simultaneam existentiam, & presentiam secundum locū, vel tempus: Deus autem ratione suę durationis inuisibilis habet negationē distantie à quolibet tēpore: ergo & habet coexistentiā respectu ci-

uidem. Assumptio admittitur ab eodem Aureolo, quatenus concedit nullum tēpus deesse Deo: quod non est aliud, quam nullum tempus distare à Deo secundum interualla durationis. Et cōfirmatur, quoniam proportione seruata eodē modo se habet aeternitas Dei ad tempus, & ad ea, quę sunt in tempore, quo immensitas ad locum, & ad ea, quę sunt in loco: Deus verò ratione immensitatis habet negationem distantie à loco, & ijs, quę sunt in loco, iuxta illud Apostoli Pauli, Act. 17. *Non longè est ab vno* Act. 17. *quoque nostrum*: ergo etiam habet negationem distantie à tempore, & ijs, quę sunt in tempore. Maior verò probatur, quoniam similtas colligitur ex indistantia: ideo enim indiuisibilia duorū corporum cōtinguorū sunt simul, quoniam vnū non distat ab alio: nec est alia notio simultatis, quādo coincidit cū relatione præsentialitatis secundum locum, vel tempus, quam existentia duorum cum negatione distantie vnus ab alio: & propterea aeternitas dicitur tota simul, quia nihil illius existit seorsim, siue prout secundum durationem ab alio: & hic est communis sensus doctorum, cum dicunt Deum esse vbique & semper, quia, si est vllum tempus, aut locus, ipse dō distat ab eo duratione, vel situ: hoc verò nō importat vllam imperfectionem, propter quam remoueri debeat à Deo.

Dicendum secundo: Coexistentia temporis, & rerum creaturarum cum Deo nō est adæquata, sed inadæquata. Hęc est cōmunijs doctorū, quos referam cap. seq. & per se patet ex terminis: nā coexistentia adæquata est, cum duo ita se habent secundum existentia, ac durationem, vt quādoque est vnū, sit etiam aliud, ita vt neutrum desinat esse quando est aliud: vnde Philosophus in post prædicamentis definiens maximè proprium modum simultatis, secundum durationē vult, vt eorum, quę hoc modo sunt simul, neutrum sit alio prius, aut posterius: coexistentia verò in adæquata exigit, vt ea, quę hoc modo coexistunt, sint simul in aliquo nunc durationis, & vnum respectu alterius sit prius, aut posterius, hoc est, existat ante, vel post illud. His explicatis facile patet assertio: nam Deus est ab eterno, ante secula: Psal. 73. *ante tempora secularia*; ad Tit. 1. *ante omnem creaturam*: Eccles. 24. *antequam quidquam faceret a principio*: Prouer. 8. Atque adeo habuit existentiam pro aliquo tēpore, talē possibili, quin creatura simul existeret: ergo coexistentia inter ipsum, & creaturas non est adæquata; & confirmatur, quoniam ea, quę mutuo, & adæquate sibi coexistunt, ita se habent,

vt vnum-

VII.

Aristot.

Psal. 73.

Ad Tit. 1.

Eccles. 24.

Prou. 8.

ut vnumquodque coexistat præsentialiter omnibus, quibus alterum coexistit, coexistentia vero rerum creatarum, & essentiae diuinæ non ita se habet: nam, quamuis Deus coexistat rebus omnibus, quibus omnia, & singula tempora coexistunt, ex parte tamen creaturæ est defectus: quādoquidem singulæ res creatæ nō coexistunt omnibus, quibus Deus coexistit: non enim Adamus coexistit Antichristo, aut Romulus Iulio Cæsari: quibus tamen omnibus æterna diuinitas coexistit propter immensitatem durationis suæ: quare coexistentia rerum cum essentia diuina non est adæquata.

VIII.

Ut autem satisfiat argumentis Aureoli notandum est ex summa perfectione, & independentia naturæ diuinæ provenire, ut ipsa in se simpliciter sit independens à loco, ac tempore: quī modus existendi est simpliciter absolutus, & abstractus ab omni loco, ac tempore: eodem enim modo est in sua æternitate, atque immensitate cum non est locus, & tempus creatum, ac quando est: neque ex horum positione, aut coexistentia ipsius ad illa provenit ulla varietas, aut modus aliter se habendi ex parte ipsius, sed solum ex parte temporis, ac loci datur dependentia, & mensuratio passiva: ex parte verò diuini esse negatio distantiae, quæ addita æternitati, siue existentiae diuinæ complet rationem formalem coexistentiæ, siue fundamentum illius, si coexistentia, siue præsentia sumatur pro relatione inter res simul existentes: Neque per illam Deus vilo modo contrahitur, aut permiscetur creaturis, sed adhuc manet ab illis segregatus, sicut antea: nam denominatio extrinseca, vel negatio, nequaquam contrahunt res: quemadmodum ipse Aureol. cogitur fateri, qui non negat ex parte æternitatis connotationem aliquam temporis, ut eius, cui supereminens æternitas præsidet. Neque ex eo, quod æternitas abstrahat à tempore, sequitur non posse cum illo comparari: nam natura vniuersalis per intellectum abstrahit ab inferioribus, & dum manet in hac abstractione potest comparari cum illis tanquā superius cum inferioribus: ita æternitas comparari potest cum tempore tanquam cum duratione sibi inadæquata. Ex quo patet rationē abstractionis, qua nititur Aureol. nihil efficere coexistentiæ æternitatis ad tempus. Dicitur Commentatoris lib. de causis intelligitur de propria ratione existendi in tempore, & de coexistentia adæquata: hoc enim significant illa verba, *non est nisi in non tempore, & est altior ac supe-*

rior omni tempore, quia scilicet nec continetur tempore, nec est in illo tanquā in propria, & adæquata mensura: eodemque modo intelligendus D. Anselm. Negat enim Deum esse hodie, cras, vel in tempore eo modo, quo nōs hæc apprehendimus cum loquimur de creatis: non tamen proinde censet nullo modo hæc posse enunciari de Deo: quin verò cōcedit, in diuerso tamen sensu, ut patet ex ijs, quæ docet in Monolog. cap. 23. *Quamuis*, inquit, *de illare, & de temporalibus naturis vna sit probatio propter loquendi consuetudinem, diuersus tamen est intellectus propter rerum dissimilitudinem*: censet itaque in diuerso sensu posse adaptari Deo verba significantia temporum differentiæ: quia scilicet in creatis indicant successiōnem: in Deo verò stabilitatem: quia verò res creatæ propriè dicuntur esse in tempore ratione præsentiae, & commensurationis, quia continentur, ac mensurantur tempore, Deus autem non continetur, aut mensuratur: & ideo in Prologo cap. 19. ait Deum non esse heri, hodie & cras, sed esse simpliciter extra omne tempus, reddit autem rationem. *Nam nihil est aliud heri, & hodie, & cras, quam in tempore, tu autem licet nihil sit sine te, non es tamen in loco, aut tempore, sed omnia sunt in te, nihil enim te continet, sed tu continens omnia*, hoc tamen non obstat quo minus ratione præsentiae dicatur esse in tempore, ut docet idem Anselm. citato loco Monolog.

Ad primum argumentum respondeo tempore esse aliquid præsens, nempe ipsum nunc, cui æternitas coexistit: an verò coexistat illi solum dum est, an verò etiā, cum non est, dicam in sequentibus. Ad exemplum vero petitiū ex puncto respondetur, quamuis punctum vnius lineæ non habeat coexistentiam situalē cum partibus integrantibus alterius lineæ, habere tamen cum punctis ipsius: similiter, quamuis æternitas non coexisteret partibus temporis, quatenus sunt præteritæ, vel futuræ, posse tamen coexistere instantibus, per quæ partes temporis continuantur. Respondetur secundo cum D. Thom. 1. p. qu. 8. art. 2. ad secundum, & quest. 52. art. 2. disparē esse rationē indiuisibilis copulantis continui, cuius pars formalis est, atque indiuisibilis, quod est extra genus continui: nam primum nequit esse in pluribus locis, temporibus, ac partibus; secundum verò potest, ut patet in anima rationali, quæ est in pluribus partibus corporis: in Angelo, qui est in pluribus partibus loci: & æuo eiusdem, quod est in pluribus temporibus: & ideo, cum punctū sit indiuisibile de genere continui,

IX.

S. Thom.

tinui, æternitas vero extra genus illud, punctum nequit coexistere partibus diuisibilibus lineæ, æternitas autem potest coexistere tempori diuisibili.

X. Ad secundum neganda est assumptio, & probanda solutio eius ibidem assignata: ad cuius impugnationem respondetur esse quasdam relationes æquivalentiæ nomine tenus, quæ tamen ex vna parte sunt reales, ex altera rationis tantum: ut videre est in relatione vniõis inter verbum diuinum, & naturam assumptam: non minus enim denominatur verbum vnitum humanitati, quam hæc illi: ex parte Verbi est relatio rationis longè diuersa à relatione reali ex parte naturæ assumptæ. Eodem modo se res habet in coexistentia Dei, & rerum creatarum: hæc namque coexistunt Deo cum dependentia ab existentia illius, sub cuius æternitate continentur: Deus vero absque vlla dependentia dicitur coexistere ob solam negationem distantie aduratione creata. Ad 3. negandum est antecedens: quoniam natura abstracta dicitur separari ab ijs omnibus, quæ ipsa apprehensa non apprehenduntur: & ideo abstracta ab omni extrinseco rationi essentiali, siue sit negatio, siue relatio: Deo vero multæ cõpetunt negationes, relationes, ac denominationes extrinsecæ, à quibus abstracta natura diuina: Sicut ergo non valet argumentum: si quis arguat Deus non est minus abstractus, quam natura, si esset eo modo, quo concipitur in abstractione: natura vero sic abstracta præcindit ab omni actione extrinseca: ergo etiã Deus præcindit, & cõsequenter non agit: in quo argumento cõsequens est manifestè falsum: ita quoque non valet in materia, de qua agimus. Neque ex hoc sequitur naturam illã, etiã in illa suppositione, fore magis simplicem, ac perfectam: nam maior abstractio à rebus corporeis, & facientibus cõpositionem arguit maiorem perfectionem: & hoc modo Deus est maximè simplex, & abstractus: abstractio vero à negationibus, & habitudinibus extrinsecis, non arguit maiorem, imò minorem perfectionem: nam, quo res perfectior est, plura ab ipsa pendent, & ad plura refertur: & ideo, quamuis hoc modo natura creata abstracta, si per se existeret, foret magis abstracta, non propterea foret perfectior Deo.

XI. Ad quartum negandum est etiã antecedens: nam res corruptibiles coexistunt tempori, & corporea loco proprio, in quo sunt neque tamen ad hoc opus est tertium aliquo tempore, aut loco, in quo sint: & idem, quoniam æternitas Dei continet tempus creatum, & ea, quæ in ipso sunt, excellẽtiori modo,

quam tempus res corruptibiles, quamuis non sit alia tertia duratio, ratione cuius dicantur esse simul, verè tamen dicuntur durare simul & coexistere: ratio est quoniam tempus, & res ipsi obnoxia continentur æternitate: & hæc cum illis cõparata habet negationem distantie secundum durationem. Ex quo etiã patet solutio ad vltimũ: nam tempus non propriè, aut denominatiuè durat: sed est ipsa duratio, & ratio, à qua cætera dicuntur esse in tempore: & tamen ea verè coexistunt tempori: & ita neganda est maior propositio. Ad rationem verò, qua suadet Deum non coexistere rebus illis, quæ sunt in tempore. Respondetur si antecedens intelligatur de existentia in eodem nunc durationis per se, vel per accidens, esse veram: in hoc vero sensu assumptio est falsa, quoniam Deus per accidens est in tempore: si vero maior intelligatur solũ de existentia per se in eodem nunc durationis, neganda est: quoniam, ut dictum est supra, ad coexistentiam, facit existentia duorum cum negatione distantie secundum durationem vnius ab alio: ad hoc autem non requiritur, ut vtrumque existat per se in tertia aliqua duratione: sed facit, ut in interuallo durationis, quod concipimus, designari per intellectum possit vnum nunc, à quo neutrum distet.

Deus ratione æternitatis coexistit
rebus existentibus in omni
differentia temporis.

CAPVT XV.

Quamuis Deus non mensuretur tempore, dicitur tamen esse per accidens in tempore ratione coexistentiæ: & quauis æternitas secundum propriam rationem non sit homogenea, & ad æquata mensura temporis, est tamen mensura superexcedens, ut obseruat Ferraricus lib. 1. cont. Gent. c. 66. *Ferraricus.*
§. Considerandum tertio, ratione cuius ea, quæ sunt in tempore, sunt etiã in æternitate. Et quoniam hæc est duratio indiuisibilis, & tota simul, dubium est vtrum res coexistens æternitati in aliqua differentia temporis, semper illi coexistat. Pars affirmatiua tribuitur D. Thome, sed illius mens explicabitur cap. sequ. videtur autem esse de mente doctorum, qui absolute affirmant non solum præsentia, sed etiã futura esse realiter præsentia æternitati: ita Richard. *Richard.*
quod lib. 3. art. 1. qu. 1. ar. 2. & in 1. d. 38. *capreol.*
q. 5. & d. 39. ar. 1. qu. 1. Capreol. d. 36. q. vn. *Hispalensis.*
art. 2. Hispalensis. d. 38. q. vn. art. 3. notab. 2.

Capitulum comment. Theol.

Zzzz

post